

Laura Kirstines erindringer (1901-1981)

Jeg er født på Roskilde sygehus, som datter af ugift Bodil Kirstine Hansen, og opfødt hos min mors forældre, hvor jeg havde en meget lykkelig barndom særlig takket være min bedstemors frisind. Vi havde en ondskabsfuld nabo, som meget tidligt kaldte mig en horeunge og uægte unge. Det gjorde mig ked af det, men Bedste, som jeg altid kaldte bedstemor, sagde til mig, at da jeg ikke havde nogen andel i, hvordan jeg var kommet til verden, så behøvede jeg ikke at tænke på det, men bare sørge for at lære at opføre mig ordentlig og altid gøre min pligt, så behøvede jeg ikke at være ked af, hvordan jeg var kommet til verden.

Men det blev nu ret så svært at gøre min pligt, særlig da en af pligterne var den at trække koen i marken, og jeg var så bange for den arme ko, som ellers var skikkelig nok, at det ligefrem var en tortur at trække den ca. ½ km ad landevejen. Vi havde 3 tdr. land, som hørte til vort husmandssted. Til tider havde vi to køer, og det var Bedstes sag at passe køer og et par grise.

Bedstefar var tækkemand, og som sådan altid ude på arbejde, og han havde den ide, at mælken ikke skulle på mejeriet. Bedste solgte sødmælk om morgenen og lavede smør og ost af det, der blev tilovers. Så hun havde nok at bestille. Hun havde en rolig måde at behandle mælkekunderne på, hun passede sit arbejde, mens de snakkede løs, og det var mange sladrehistorier hun fik at høre. Men hun bragte dem ikke videre, og når hun ikke ville høre på dem mere, sagde hun bare, at nu skulle hun ud i stalden, så hun havde ikke tid til mere. Og jeg tror ikke nogen blev fornærmede, næ, de gik bare med mælken og hun passede sit. At kærne smør var tit besværligt, vi havde en træbøtte og en stang med en plade med huller i, og denne stang stod vi så og stødte op og ned i fløden, indtil den skilte og blev til smør og kærnemælk. Dette ny kærnedede smør fik jeg lov at få en lille klat af på et stykke brød, og det var det bedste, jeg vidste.

Bedstefar ville gerne spille kort med mig om aftenen - vi spillede sidste stik om en øretæve, og det var næsten altid mig, der fik denne; men en enkelt aften var det mig, der vandt, og jeg var hurtig til at smække ham en, men så blev han vred og ville give mig den igen. Men så blandede Bedste sig og holdt med mig, for som hun sagde, at nu var det min tur, så det skulle jeg ikke straffes for, og derved blev det. Det var i det hele taget meget underholdende at høre på dem om aftenen, når de snakkede om deres ungdomsoplevelser, og de var begge gode fortællere. Bedstefar var anden søn på en gård, og efter datidens skik var det den førstefødte, der arvede, og de andre børn måtte klare sig selv. Bedstemor var datter af en hjulmand, og derfor ikke noget godt parti; men de holdt af hinanden, og derfor havde de det godt sammen, og det nød jeg godt af. Det var dejligt at sidde og lytte, når de sad og snakkede om deres unge dage - det morede bedstefar at drille Bedste med, at hun var en hjulmandstøs; men det var bare i al godmodighed.

Det var lige ved, at jeg havde to barndomshjem, idet min mors søster Thora boede lige på den anden side af vejen, og hos dem var jeg meget tit. Der var to drenge og en pige: Poul, Ernst og Marie - hun var syv år yngre end jeg. Poul og Ernst var to og fire år yngre end jeg, så vi legede da godt sammen, og hjemme hos Bedste var jeg alene. Det var nu ikke så slemt, for når jeg ikke lyttede til deres snak, ja, så læste jeg. Det har jeg altid holdt meget af; men det måtte jeg ellers ikke spille tiden med, nej, jeg skulle lære at bestille

Svogerslev lokalhistoriske forening

noget. Men jeg må tilstå, at Bedste ikke tog det så nøje med, hvor mange skolebøger jeg havde, og vi kunne låne historiebøger i skolen, hvilket jeg i høj grad benyttede mig af, så alle de timer jeg kunne redde, der læste jeg. Min moster gik ud og lugede roer om sommeren, så skulle jeg gøre rent ovre hos hende, og der lærte jeg at skynde mig, så der blev tid til at læse.

Svogerslev 1907

Vi havde en nabo, som hed Christen, og hans kone kaldte vi Marie. Hun var så rar, og jeg sad tit hos hende og læste; men hendes mand var så vred altid, så når han var inde, måtte jeg skynde mig hjem. Han kunne finde på at stå i døren og true Marie med en hammer, hvis han syntes, hun havde været for længe i byen. Så gik hun til os og fik bedstefar til at følge sig, for bedstefar var stor og stærk, så han sagde til Christen, at han skulle behandle sin kone ordentlig, så turde han ikke gøre hende noget. Mens han gik på arbejde, skar han mærker i brødet, hvortil Marie og børnene måtte spise, så han var ingen rar mand. Han døde nogle år før hende, og den dag, han døde, kom Marie ind hos Bedste, og hun tog hende om livet og begyndte at danse og sagde: "Så Boel, nu skal vi synge og være glade, for nu er Christen død". Men Bedste sagde til hende, at hun kunne da nøjes med at være glad for, at hun nu havde fået fred for ham.

I 1914 var der en stor ildebrand i Svogerslev, ni huse og tre gårde nedbrændte, og ilden var påsat; men det er aldrig blevet opklaret, hvem der påsatte den.

Svogerslev lokalhistoriske forening

Min bedstefar var borte på tækkearbejde, og da han dengang var meget dårligt gående på grund af gigtsmerter, blev han ude på gårdene en uge ad gangen, og det benyttede Bedste så til at fernisere gulv i stuen, og hun havde netop den aften ferniseret, inden hun gik ud at malke koen. så blev der en larm udenfor, og den halve by stod i lys lue, og vi boede næsten midt i byen - det var en forfærdelig nat, ingen vidste, hvor der næste gang gik ild. På grund af krigen var der indkaldt en masse soldater, og mange, som lå i Roskilde, blev sendt ud for at hjælpe med slukning, og de havde travlt med at pumpe vand og trængte til en kop kaffe at varme sig på, og Bedste lavede kaffe til dem i holdvis, så der blev trådt adskillig grus i vort ny ferniserede gulv. Det var slemt at se på næste morgen, men vi havde dog vort hjem i god behold. Min bedstefar kom gående midt i det allerværste af branden, han var en 8-10 km borte, men gik tværs over alle markerne - han troede at vort hus også brændte. Omtalte Marie kom midt under branden ind til os med sin dyne i favnen og sparekassebogen i hånden: „Må jeg være hos dig Boel?” – „Ja,” sagde Bedste, „Så længe jeg kan være her, kan du også,” - så vore to små stuer var tæt befolket den nat og næste dag med, for da var der travlt med at gøre op for alle de brandlidte med forsikringsfolk.

Det var et forfærdeligt syn, der mødte os om morgenen. Alle de døde og forkullede stakkels dyr, der lå rundt om i staldene, og en stank som næsten ikke var til at udholde, og den holdt sig i ugevis, også efter at dyrene var begravet i en stor fællesgrav.

Svogerslev lokalhistoriske forening

En ejendommelig ting var det, at se den tidligere høkerbutik. Hylderne var tomme, omtrent, det må have været nysgerrige der havde tømt dem, for det så ikke ud som om det var ilden der havde raseret så voldsomt. Og inde i deres stue stod bordet dækket og hængelampen hængte i loftet. Jeg husker dog ikke om den var tændt, men det har den vel ikke været, for så længe kunne petroleummen nok ikke holde. Det var en oplevelse man aldrig glemmer, vel også nok fordi det var i skyggen af den 1. Verdenskrig, der var begyndt i august 1914.

Jeg havde den lykke at have næsten to barndomshjem. Men også kun næsten, for jeg vidste helt præcis hvor mit rigtige hjem var, nemlig hos bedstefar og bedstemor. Men det forhindrede mig ikke i at være meget glad for min moster Thoras hjem. Der var mine fætre og kusine jeg kunne lege med og føle mig lige med. Det blev da også hos dem min konfirmation blev holdt, og alle forberedelserne foregik. Dels havde de mere plads, men nok mest fordi de var så meget yngre og som følge deraf fulgte mere med tiden. Alle større festligheder blev afholdt hos Thora, selv om det var bedsteforældrene der afholdt disse, såsom skovgilder og pøsegilder. Skovgilder blev holdt, når man havde hentet brænde hjem fra skoven. Så skulle bønderne, som havde lagt heste og vogne til hjemkørslen, inviteres til gilde. Jeg tror ikke altid at karlene, som havde kørt fra skoven, kom med den første aften, men så næste dag. Pøsegilder blev holdt når man slagtede, men først dagen efter. Hjemme slagtede vi to grise, og delte med moster eller en anden. Så lavede vi pølse, som så blev delt ud til nogle gode venner som ikke selv slagtede. Det var en rar pligt at gå ud med pølse. Der vankede altid et eller andet til den der kom med pakken. Til pøsegilde kom den der havde ordnet slagtingen og dem der holdt grisen. Hos os skulle Lars smed og hans kone altid med.

Efterhånden svandt barndomstiden, og jeg kom ud at tjene. Dengang var der ingen mulighed for fortsat skolegang, hvis man kun var husmandsbarn. Jeg husker tydeligt, hvor bittert det var, når gårdmandsbørnene kom i Roskilde skoler og fik lov til at tage eksamen: det følte meget ondt og uretfærdigt.

Den sidste plads jeg havde, vil jeg gerne skrive lidt mere om, for de mennesker kom til at betyde meget for min udvikling. Jeg var hos dem et år, og alle de søndage jeg ikke havde

Svogerslev lokalhistoriske forening

fri og der ikke var gæster eller noget lignende, da kom højskolesangbogen frem og vi sang af hjertens lyst. Da lærte jeg en masse sange. Det var dejlige dage, ja næsten som at være på højskole, de havde begge været på højskole, og det mærkedes på dem begge.

Nå, men livet gik jo videre. Jeg kom hjem og fik lov at lære kjolesyning og rejste til København og fik arbejde på et par store systuer. Det var nogle gode år, men det blev jo anstrengende at rejse frem og tilbage. Og så blev jeg gift.

Min bedstefar var død i 1922, og bedstemor sagde, at vi kunne søge statslån, når der blev en udstykning fra Kornerupgård, som hørte under Ledreborg. Så søgte vi i 1923, hvor vi blev gift i august måned, og i 1926 fik vi tildelt 11 tdr. land, hvoraf de 4 tdr. land var gammel grønjord, der havde ligget allerlængst borte fra Kornerupgård, hvor man nok havde haft lidt svært ved at nå ud til de yderste marker med gødning og vist også med redskaberne. Men ved hjælp fra min mands forældre, og ved at vi solgte mit og Bedstes hjem, som jeg havde fået imod at passe mine bedsteforældre, så længe de levede, fik vi startet vort husmandssted, og selv om pengene var små, så syntes jeg, at vi havde det så godt, som man kunne ønske sig.

Vi byggede i 1926-27, min mand gravede grunden, og vi hjalp hinanden med at støbe. Der var da også rare mennesker, der hjalp os en hel del. Vi kørte selv materialerne til grunden hjem fra marken, og støbte så om dagen. Vi fik 10.000 kr. i byggelån, og det mener jeg også, vi byggede for. så det var nødvendigt, at vi gjorde så meget arbejde som muligt selv.

Vi havde daværende konsulent i havebrug til at anlægge haven. Han hed vist Oluf Nielsen, men jeg er ikke sikker på at huske rigtigt.

Husmandsstedet på Niels Frederiksensvej fotograferet kort efter 1942, hvor der blev indlagt elektricitet. Vinkelejemdommen er opført i 1926 i en traditionel stil med stråtag - lidt usædvanligt i husmandskolonierne fra den tid. Ifølge den ny statshusmandslov fra 1919 skulle byggeriet først godkendes af Jordlovsudvalget, der foretrak en anden byggestil og udleverede vejledende tegninger fra „Landsforeningen Bedre Byggeskik”, der ønskede

Svogerslev lokalhistoriske forening

røde tegltage med halvvalm.

Ejendommen beholdt sit stråtag til 1960, hvor loftet indrettedes til beboelse til datteren og svigersønnen.

Efter den nye husmandslov skulle ikke præsteres nogen købesum, men betales en årlig afgift i rente. Altså jordrentebrug, hvor husmanden kun havde brugsretten til jorden.

Herudover kunne lånes 9/10 af omkostningerne til byggeriet.

Statens Jordlovsudvalgs første formand blev husmand Niels Frederiksen, som fik både en mindsten en vej opkaldt efter sig ved denne udstykning af Kornerupgård ved Svogerslev.

Vi fik to køer og en kalv eller kvie hjemme fra svigerfar, og der købte vi også en hest for 500 kr. så var det meningen, vi skulle hjælpes med naboen, der også kun havde en hest, men det var ingen god løsning, og det varede da også kun et par år, så købte vi to små heste begge to - det var selvfølgelig på lån - for penge havde vi ikke meget af.

Bedstemor flyttede med os her ud på Kornerup mark, og boede sammen med os i tre til fire år, og jeg tror aldrig nogen fortrød denne ordning. Vi havde det godt sammen. Vi fik efterhånden en børneflok på syv - det var før man selv bestemte, hvor mange børn man skulle have. Vi kunne i hvert fald ikke klare det, men tog imod dem der kom med glæde, og når vi havde fået dem, ville vi ikke undvære nogen af dem. Vi har dog mistet en lille pige på to måneder, og jeg vil sige, at vel var det svært at føde så mange gange, otte fødsler, men det er dog ulige sværere at miste dem. De syv fik vi lov at beholde, og de klarede sig godt. De er alle blevet dygtige mennesker, og det på trods af, at vi ikke har været i stand til at skaffe dem uddannelse ud over den syvårige skolegang. Ja, vi har hjulpet, så godt vi kunne, med efterskole, husmandsskolekurser og ophold under håndværkerlærepladser, men jeg tror, at det er i børnenes opvækst, man uvilkaarligt kommer til at påvirke dem, sikkert mange gange ubevidst.

Vi fik WC da vi havde en søn der var i blikkenslagerlære. Han købte et brugt WC af sin mester, det blev så stillet op i et rum som blev lavet til dette formål. Jeg husker ikke årstallet, men mener det må have været omkring 1940. Da havde vi i hvert fald fået vand indlagt og også fået lavet kloak. Det blev lavet sammen med vor nabo Kristian Petersen. Ledningen blev gravet fra dem, ned over vores mark, da der så blev fald ned mod søen. Begge ledninger blev samlet på vores mark, så der kun er én ledning ned til søen.

[\(Bemærkning.1\)](#)

Vort første køkken var med bræddegulv og oliemalede vægge og komfur. Der lavede vi mad de første 10-15 år. Og vi fyrede med brænde til vi fik gasapparater. Senere fik vi løs gasovn og nogle år senere gaskomfur. Igen nogle år efter fik vi elektrisk komfur. Køkkenet var med køkkenbord og skabe. Vi havde et skab helt op til loftet til opbevaring af kolonialvarer, og vi havde en kælder hvor vi opbevarede madvarer, indtil vi fik et lille køleskab, og senere et større køleskab. Til at begynde med var vi medlemmer af et fælles fryselskab, som blev arrangeret ved Gevninge Mejeri. Det var da også godt nok til at begynde med, men så blev mejeriet nedlagt og vi kom med i Hedelykke Mejeri. Så blev fryseriet jo også nedlagt, og vi købte en fryser som vi havde herhjemme. Det var naturligvis langt mere værd. Efterhånden blev vi nødt til at købe en større fryser, og nu har vi to, en stor og en mindre, som vi mest anvender til frugt og grøntsager. Det er nu rart at kunne have kød og grøntsager og frugt hver for sig.

Røremaskine har vi også fået, samt en speciel kødhakkemaskine, og for 3-4 år siden blev køkkenet moderniseret. Vi fik gulvtæppe i køkkenet, det synes jeg er rart, ikke noget med

Svogerslev lokalhistoriske forening

at vaske og lakere gulvet mere. Men så er der vistnok kommet andre gøremål ind i stedet for. Vi spiser i køkkenet, og der vasker vi også op. Vi spiser morgenmad ved 8-tiden og lidt frokost ved 12-tiden. Kaffe kl. ca. 3 og middagsmad ved 5-6 tiden og en kop the inden vi går i seng. Vi har ikke pige, det har vi klaret selv. Tidligere syede jeg selv mit og børnenes tøj; men køber nu hellere en færdig kjole, det er både lettere og billigere. De stoffer man får nu kan jo bare vaskes og hænges til tørring uden stryging, de er glatte, når de har hængt til tørring.

Vi var så forskellige min mand og jeg, han var meget interesseret i sport og også dygtig i hvert fald til gymnastik, og der var jeg bare et nul; men det var måske det, der vakte min beundring, som ret hurtigt gik over til varmere følelser. Jeg derimod har altid været interesseret i alt skolevæsen, men der var ingen muligheder for at komme til at gå videre end de syv år, så det blev altså aftenskole, jeg kom til at følge op igennem årene. Senere blev det aftenhøjskole og korte kursus på husmandsskoler. Hele livet igennem har det altid været det bedste jeg vidste at suge til mig af alt, hvad jeg kom i forbindelse med af undervisning. Det, at Jens og jeg var så forskellige af interesser, var medvirkende til, at vi havde det så godt sammen, som vi havde det. Vi havde altid noget at snakke om.

Laura og Jens Frederik Jensen blev gift i 1923 og fik efterhånden en børneflokk på syv. Billedet er taget i 1937 hos fotografen i Roskilde, og der mangler endnu de to sidste: Svend Aage, der blev født i 1940, og Lise fra 1942.

Med på billedet er den ældste søn, Poul på 12 år, Bodil på 8 år, Bent på 7 år og Henrik og Eivind på henholdsvis 7 og 5 år.

Om børnene skriver Laura: Vi fik efterhånden en børneflokk på syv - det var før man selv bestemte, hvor mange børn man skulle have. Vi kunne i hvert fald ikke klare det, men tog imod dem der kom med glæde, og når vi havde fået dem, ville vi ikke undvære nogen af dem.

Hvis ikke min mors søskende havde givet mig skøde på det hus, mine bedsteforældre og jeg boede i, og jeg derfor følte mig forpligtiget til at rejse hjem og lære kjolesyning, så jeg

Svogerslev lokalhistoriske forening

kunne passe dem, hvis de blev syge og ikke kunne klare sig selv, så ville jeg meget gerne have været på højskole, men det blev altså bare korte kurser, jeg kom på senere hen, og dem har jeg da også haft gavn af, man lærer altid noget, hvis man vil.

Første gang var et 14-dages kursus på Odense husmandsskole, da var min mand alene hjemme med vores lille dreng, Poul, som var godt tre år og en feriedreng på 10-12 år. Min mand var ret god til at lave mad - han havde da en søndag stegt en hane til middag, og inviteret vor nabo til at være med at spise den. Det var gået vældig godt, naboens kone var også med på skolen. Mindre heldigt gik det en dag han kogte rabarbergrød. Det blev til grød, men til hønsene. Han havde nemlig glemt at komme sukker i. Hvordan det var med rengøring ved jeg ikke, men alle gulve var vasket den dag, jeg kom, og opvasken var til side, så der var godt nok i orden, da vi kom hjem.

Denne husmandsskole blev jo besat af tyskerne under 2. Verdenskrig, og blev herefter revet ned. Jeg mener den blev genopbygget efter krigen dog vist ikke samme sted.

(Bemærkning 2.)

Så vidt jeg ved, lå der en restauration på stedet. Der tror jeg, vor yngste søn, Svend Aage, holdt bryllup. Han er gift med en pige fra Odense, hende er han ikke narret med.

Det skulle jeg ikke have bemærket, fordi min ømtålelige samvittighed ikke tillader, at jeg nævner én svigerdatter, og i tavshed forbigår alle mine andre svigerbørn, for de er mig alle lige kære. Så jeg må nævne dem alle. Mie gift med Poul, og fra Sdr. Nissum ovre ved vestkysten. Hun rejste herover og kom til at tjene sammen med Poul. De blev gift et års tid eller mere efter, og flyttede så til Jylland, hvor de stadig bor. Bodil blev herhjemme og fandt en murersvend fra Roskilde, eller han fandt hende. De blev da gift og har for længst holdt sølvbryllup. Nr. 3 Henrik er gift med en fynsk sygeplejerske og Bent er også gift med en sygeplejerske fra Fyn. De bor dog her på Sjælland på Ørstedsvej nær Roskilde. Børge rejste til Norge og blev forlovet med en norsk pige, Lill, og blev også gift med hende, og de boede da også i Norge nogen tid, ca. 3 år, så flyttede de herhjem til Danmark, hvor de har boet siden. Svend Aage og Lykke, der altså er fra Fyn som før omtalt. Endelig Anna Lise som lærte sin mand Svend Christensen at kende i Roskilde, hvor de så blev forlovede og senere gift. De bor nu i Svogerslev, hvor de har bygget sig et hus. De byggede det selv, idet Svend er håndværker. (blikkenslager).

Vask. Her begynder jeg med det første jeg kan huske, nemlig min bedstemors storvask. Hun vaskede alt tøj ind i den hun kogte det, for som hun sagde, man skal vel ikke koge skidt ind i tøj. Det var nu hendes teori. Så alt blev vasket to gange og kogt én gang. De første år jeg kan huske kørte vi det rene tøj ned til kilden og skyllede det. Der var to store sten vi stod på og to andre store sten til at trække tøj op på. Det var meget rent og klart vand der hele tiden boblede op fra kildens bund. Bedste var heller ikke ene om at skylle sin vask. Omkring 1906 fik vi vandværk, og så syntes hun alligevel at det var nemmere at skylle hjemme. Vi havde en gruekedel af kobber, men den blev dog ikke pudset blank efter brugen. Det var først da jeg var fyldt 18 år og kom til Gevninge og tjene, at jeg lærte at sådan en kedel kunne pudses. Vi havde to gruekedler på den gård, og den store skulle altså pudses efter brugen. Det var et slid at få den blank, langt værre end selve vasken. Og så blev den anløbet efter en halv snes dage, så blev låget lagt på og den herlighed var forbi. Vi havde altid en kone til hjælp ved selve vasken. Der sidder stadig et lille gran af bitterhed i mit sind over det pudsearbejde. Skønt Anna, min madmor, ellers var en hjertensgod husmor har jeg det pudseri i pinlig erindring.

Svogerslev lokalhistoriske forening

Da jeg først blev gift og fik børnene, så fik jeg nok at vaske. Og det var de første mange år på vaskebræt med skurebørste og knofedt. Men da var jeg jo ung med kræfterne i behold, og lønnen for sliddet var den at se ungerne rene med nystrøgne skjorter og kjoler. Den første vaskemaskine vi fik, den kogte ved gas, men vaskede ved elektricitet, som vi fik i 1942. Det var en umådelig lettelse, men det må have været op i 40'erne, måske 47-48 eller måske lidt senere. Det var ved den tid hvor jeg fik arbejde med at passe vort sognebibliotek. Desværre har jeg ikke skrevet årstallene op.

Jeg førte husholdningsregnskab et par år med bistand fra husholdningskonsulent Mary Petersen, Roskilde, som kom ud hos os og førte alt det jeg havde skrevet ind i en regnskabsbog. Disse regnskabsbøger var i hvert fald ført sådan, at kommunalbestyrelsen måtte godkende tallene, engang min mand blev indkaldt til "torskegilde". Man påstod at vi havde brugt for lidt i husholdningen. Vi var jo en stor familie og måtte derfor nødvendigvis have haft et større forbrug. Så man mente at selvangivelsen var forkert. Men de måtte så godkende den alligevel pga. regnskabsbøgerne.

I 1947-48 blev der opslået en stilling på vores sognebibliotek. Vi havde dengang en sekretær i sognerådet, som hed Johanne Jensen, hun var tillige formand i biblioteksudvalget, og fik derfor min ansøgning om stillingen som deltidsbibliotekar. I første omgang antog man en tidligere boghandler, men det viste sig ikke at være tilfredsstillende. Så ringede Johanne til mig og spurgte, om jeg stadig gerne ville have stillingen - det ville jeg gerne og fik den så også med den svimlende løn af 200 kr. om året, hvis jeg ikke husker helt galt. Senere blev det til noget mere. Jeg tror, jeg sluttede med 2000 om året, hvis det forslår. Det var nu ikke alene pengene, der fik mig til at søge, men nok lige så meget min store interesse for bøger. Det var nu også skønt at leve blandt bøger, og det var en stor tilfredsstillelse at komme til bogvalgsmøderne i Roskilde.

Da der så nogle få år efter blev brug for en landhusmoder til Invalideforsikringsretten i København henvendte man sig til Johanne Jensen i hendes egenskab af kommunesekretær. Ja, så anbefalede hun mig, og jeg fik også denne stilling, som var betydelig bedre lønnet og også meget interessant, men temmelig krævende. Der var meget at læse igennem til hvert møde en eller to gange om ugen, og en hel del latinske udtryk, som vi skulle læse os til betydningen af. Vi fik en bog, hvorfra vi skulle lære, hvad det latinske i grunden betød. Det var faktisk temmelig svært ved siden af det daglige arbejde herhjemme, så det blev lange dage, og da min mand efterhånden var træt og vel også ked af at gå så meget alene med det hele, så flyttede vor ældste datter hjem med familien.

Det må have været i 1957-58, og så blev det efterhånden nødvendigt med mere plads. Vi fik lavet nogle værelser på loftet af Bent, Bodils mand, der var murer og på arbejdspladserne så, hvordan andre håndværkere bar sig ad. Vi fik efterhånden ret god plads - de gik selv og byggede om. Til at begynde med havde vi tre stuer, køkken og halvkælder, samt et vaskehus - alt sammen i det oprindelige stuehus. Vort hus er bygget sammen i en vinkel, stuehus og lade samt staldbygning ud i et, og så var der hønsehus i det ene hjørne af laden, det blev så lavet om til et værelse. Dette værelse brugte far og jeg til soveværelse, idet vi syntes, det var bedst, at de unge havde soveværelse i stuehuset hos børnene. Jeg tror ikke, nogen af os syntes, at vi ofrede noget ved at flytte vort soveværelse derud. Far var i det hele taget altid nem at forhandle med i næsten alle henseender, og han stod altid med begge ben på jorden, og i de fleste tilfælde kunne han også få mig ned på jorden igen, hvis min måske livlige fantasi havde bragt mig ud af

Svogerslev lokalhistoriske forening

balance. Men engang gjorde han mig uret - det var en gang Svend og Lise var hjemme, og vi sad og sludrede, så fik jeg sagt, at det var alt for lidt, far fik for sit arbejde på den gård, hvor han gik og arbejdede. så sagde far: „Ja, mor er ondskabsfuld, fordi hun tjener mere end jeg.” Det sårede mig dybt, at han kunne tænke sig at sige det, han burde have kendt mig for godt til at tro sådan om mig. I mit hjerte har jeg dog for længst tilgivet ham, for jeg tror, at det bare var et udslag af gammeldags mandfolkestolthed, at det skulle være manden, der i alle henseender var den, der var den dominerende - i virkeligheden mente han det ikke rigtigt. Han var en enestående mand og far. Det var altid ham, der sad med de små på skødet, når vi spiste, og når vi gik og hakkede roer, så var det ham, der gik med den lille trætte dreng eller pige på ryggen, til vi nåede enden på rækken, så det var tid at gå hjem.

Det var også ham, der malkede. Jeg gjorde det kun, når han skulle et eller andet. Det var for øvrigt helt enestående, at konen ikke var med til at malke; men sådan var min mand vant til fra sit hjem, at mor blev inde hos børnene, og det fandt han var i orden. At jeg skulle ud at malke de par køer, det kunne han ikke tænke sig. Han klarede selv staldarbejdet, jeg gav høsensene, og ellers passede jeg det, der var at gøre med mad og børnene.

I de år, hvor vi sled os igennem uden ret mange penge, var han aldrig den, der forlangte noget for sig selv - vi delte alt det, der var at bruge. Sådan har det vel ikke været før i tiden. Jeg kan da huske fra min barndom, at bedstefar skulle have først, og rakte kød og deslige ikke langt nok, så fik vi bare kartofler og dyppelse, sådan kaldte vi sovsen, og jeg syntes det var rimeligt, for som Bedste sagde, det var da ham, der tjente pengene. Nu kan jeg ikke forstå, at jeg fandt det naturligt, for jeg var allerede som barn så temmelig meget af en rebel. Jeg læste meget aviser, og der stod jo noget om politik, og allerede dengang fandt jeg det helt ravsuskende galt, at de, som havde penge, også havde magt til at gøre livet surt for dem, der arbejdede for dem og udnyttede dem på alle måder. Siden har jeg læst en masse bøger om livet i landsbyerne, hvor man kun regnede bønderne for rigtige mennesker. De som ikke havde noget, de var ikke regnet for noget. Jeg kan endnu føle harme, når den, der er noget eller har noget, ser med ringeagt på dem, der ikke har noget. Der er stadig mange, der ikke er klogere; men der er ikke mere ret mange, som lader sig se ned på, og jeg kan aldrig komme til at høre med til dem. Vi må alle være født med lige ret til at eksistere, det må være vor gerning, der skal placere os på rangstigen, hvis der bør være en sådan.

Som gift har jeg været engageret i foreningsliv, og det var min mand da også. Han var formand for den stedlige husmandsforening i en årrække, og han var medlem af menighedsrådet i otte år. Efter hans død - ja nogle år efter - blev jeg også valgt ind i menighedsrådet og blev valgt til formand i otte år, og jeg har været formand for skolekommissionen og aftenskolenævn i adskillige år. Måske det var en følge deraf, at jeg også blev formand for ældreklubben i Svogerslev, som nu har eksisteret i 13 år.

Jeg mener, det var da min mand fyldte 70 år, at vore børn forærede os en rejse til Italien. Det var en dejlig tur, den nød vi begge to og var meget glade for, men jeg tror nu ikke, vi selv havde fundet på det. så meget mere er jeg glad for, at vi kom af sted, medens vi endnu var to. Vel har jeg været der en gang senere, men da var jeg blevet ene, og det er nu ikke rigtig det samme, selv om turen jo nok er lige god, så kan savnet ikke undgås.

Svogerslev lokalhistoriske forening

På et tidspunkt var jeg til udveksling med to amerikanere - det var Friendship Force, der arrangerede denne udveksling. Vi havde to amerikanere boende her, medens jeg boede i Amerika. Jeg boede to forskellige steder derovre. Det var ret besværligt, da jeg ikke kunne engelsk, men jeg syntes alligevel, jeg fik meget ud af turen - det var en storslået oplevelse i hvert fald. Det var efter at min mand var død, så jeg var ene af sted, dog ikke helt ene - lederen af vor ældreklub i Svogerslev var med derovre, og vi fulgtes ad derover og hjem, men vi boede hver sit sted.

Da de amerikanere jeg skulle udveksles med skulle bo herhjemme, lavede min svigersøn et badeværelse til. Vi havde jo et i forvejen, men da de skulle bo ovenpå var det praktisk at have badeværelse og toilet deroppe. Og det er da også rart for os selv at det er heroppe, for vi sover jo der.

Jeg bor stadig her på Niels Frederiksensvej 22, men hvis ikke Bodil og Bent boede sammen med mig, så kunne jeg ikke blive boende. Det kunne jeg slet ikke klare hverken med vedligeholdelse eller mange andre ting, men jeg er meget glad for at få lov til at blive boende her, så længe jeg kan gå og klare personlige fornødenheder så nogenlunde.

Den første ejendom ved landevejen blev revet ned. Det må have været 1938-39, for der skulle laves en ny landevej. Den skulle føres lige netop hen over det sted, hvor den første ejendom var bygget.

Når vejen hedder Niels Frederiksensvej, så er det for at minde om den mand, der fik sat gang i udstykningen i 1920'erne. Her i Kornerup blev på denne vej tolv ejendomme og ved Kattingevejen fire ejendomme. Her i vores række var der godt sammenhold, især i de første år, hvor vi alle var lige dårligt stillet med hensyn til økonomien. Vi holdt da så godt sammen herude på Niels Frederiksensvej, at vi i nogle år holdt fælles høstfester.

Disse høstfester var meget gode. Der blev skrevet sange hvert år, Frederik Frederiksen skrev nok den bedste. Jeg vil prøve at spørge hans datter om han har gemt den og i så fald skrive den af og vedlægge den her. Aksel Vang skrev også sang hvert år og tillige skrev og tegnede han en revy. Han læste den op samtidig med at han viste billeder af alt hvad vi havde bedrevet i løbet af året. Martine Christensen skrev også sange hvert år, og også Kristian Petersen og hans kone Maja. Også jeg, Kirstine Jensen, skrev sange med mere eller indre held. Men alle disse sange gav vores høstfester et særligt præg. Hver især kom med kager de havde bagt, og kaffen købte vi i fællesskab. Når vi sluttede fik vi punch, som mændene skulle lave. Det var ejendommeligt nok mest Aksel Vang der stod for det. Han var ellers meget ivrig modstander af spiritus, men her ville han gerne være med. Nå, det var nok også en mild form for spiritus, alle kunne tåle det. Vi fik varme æbleskiver til. Mændene kom ud og hjalp med at pynte laden med grønne grene, og alle havde flagermuslygter med. De blev hængt op mellem de grønne grene, så det var ikke nogen særlig god belysning. Men det gik udmærket alligevel. To eller tre koner kom også og hjalp med at pynte i stuerne, ligesom man også kom dagen efter og hjalp med at rydde op igen. Disse høstfester blev holdt hos os, fordi vi havde bedst plads. Det var hyggelige dage, både forberedelserne og selve festen, såvel som oprydningen bagefter. Alle kom med hver sin kage, så der blev temmelig meget til rest, og ingen ville have noget tilbage.

De fleste af os der startede her på Niels Frederiksensvej var ret unge. Kun et par var over sølvbryllupsalderen, nemlig Ferdinand Hansen og hustru. Det næstældste par var Hans og Marianne Hansen. De skulle holde sølvbryllup nogle få år efter at vi var kommet herud. Så

Svogerslev lokalhistoriske forening

ville vi gerne gøre flagstængerne. Det så nydeligt ud, og jeg tror da også de var glade for det. Men det var dyrt, og flagene skulle afleveres dagen efter. Så det førte til, at vi enedes om at købe hver sit flag og en stang, da vi jo var mange der kom til at holde sølvbryllup efterhånden. Det var min mand der sørgede for at købe graner i skoven, som han senere barkedede af, høvlede og malede hvide. Så vidt jeg husker, kostede hvert flag og stang 5 kr. Det blev senere meget dyrere. Da de skulle fornyes kostede flag meget mere, det blev efterhånden til 60-70 kroner stykket. Der var mange modstandere af at leje dem ud uden for rækken, men det endte alligevel med at de blev lejet ud. Derfor er de fornyet flere gange, for nogle steder fik de lov at hænge i mange dage, og i regn og storm. Det sled hårdt på dem. Den første gang de var i brug her på Niels Frederiksensvej var vist nok hos Jens og Anna Christensen. Næste gang hos Agnes og Aksel Vang, det var i 1940 efter at tyskerne var kommet ind i landet. De kunne se flagene fra landevejen, så de kom for at spørge om det var en demonstration. De blev dog beroliget da de hørte det var i anledning af et sølvbryllup, og lod flagene hænge i fred. Senere kom flagene i brug hos os alle her i rækken, og tillige blev de lejet ud mange gange

Ja, årene er rullet rask af sted, men de har været rige på oplevelser af alle slags - naturligvis både gode og mindre gode. De bedste år var vel nok børneårene, ja dermed mener jeg de første år af vort fælles liv her på Kornerup mark, hvor vi gik sammen med vore børn. Jeg er jo så gammeldags, at jeg tror det er sundest både for børn og forældre, hvis de - om jeg må sige det sådan - kan vokse op sammen. Nu ved jeg jo godt, at tiderne har ændret sig meget, siden vore børn var små. Nu er det blevet en kommunal opgave at sørge for børnepasning, og hvor er det synd for begge parter, for hvor var det en lykkelig tid. Jeg ved ikke, om børnene vil sige det samme, det har vi aldrig tænkt på at spørge nogen af dem om.

Det var småt med penge, men vi har aldrig rigtig manglet noget, hverken mad eller tøj selv om det var i krigens tid. Men vi fik en masse tøj, som var blevet for småt, eller af andre grunde var kasseret, og det sad jeg så og syede om, og for mig var det spændende at få det til at passe og se pænt ud. Det var jo heller ikke nemt for andre at købe noget. En af mine piger, jeg tror, det var den yngste, for hun var mest ked af at gå med omsyret tøj, hun fik en gang en kjole, som hun blev så glad for, at hun sagde til mig: „Den kan de ikke se, at den er syet om.“ Det var den største ros, jeg kunne få. Den ældste tog det, som det nu kunne blive, uden at beklage sig. Nå, der var nu ingen af dem, som beklagede sig. Vi har da også altid delt, hvad vi havde, og undværet, hvis der ikke var noget at dele. Der var nu altid, så vi kunne klare os, selv om det ikke blev særlig flot.

Det var som sagt Niels Frederiksen fra Karleby, der satte gang i udstykningen også her på Kornerupgårds marker, og der blev da også rejst en mindesten for ham, der hvor vejen drejer fra landevejen og ud til alle vore huse. Han kunne jo ikke gøre for, at tiderne blev sådan, at ikke mange kunne leve på de 10-12 tdr. land uden at have andet arbejde. Men mon ikke det kom sig af, at der i 60'erne var så mange penge imellem folk, at de absolut skulle købe traktor og maskiner for flere penge, end de havde, og derfor stiftede alt for stor gæld, som det blev svært at få betalt tilbage. Alt skulle være så stort og flot, man troede aldrig de gyldne tider holdt op, indtil man vågnede op til den barske virkelighed, hvor det blev mere og mere svært at klare enhver sit.

Det forekommer mig også, at det stadig er storlandbruget man taler mest om i radio og fjernsyn, hvert fald i radioen. Dem som taler mandag formiddag, de lader ikke til at ane noget om, hvordan mindre landbrugere skal klare sig ved flid og nøjsomhed. De taler kun

Svogerslev lokalhistoriske forening

om, at staten må træde til med lån og rentenedsættelse, ikke om, at man måske har købt for store ejendomme for lånte penge, og derfor i nedgangstider nødvendigvis må komme til at sidde hårdt i det. For mig at se var Niels Frederiksens tanker med at dele jorden ud i mindre brug rigtige, for at så mange som muligt fik jord at dyrke og arbejde selvstændigt på. Det giver en rank ryg og lyse tanker i stedet for krumme rygge og skumle tanker samt misundelse på dem, der har mere end een selv. Der er ikke nogen ting, der giver ro i sind og tanke, som at arbejde for sig selv.

Sølvbryllup den 10. august 1948. Laura og Jens Frederik Jensen fotograferet med børn og den første svigerdatter.

Bag familien ses æresporten og to af de flagstænger, der hørte til en flagalle, der blev rejst ved alle sølvbryllupper i husmandskolonien på Niels Frederiksensvej. Første gang lejede man, men det var dyrt, og så anskaffede hver ejendom en stang med flag. Det var Jens Frederik, der lavede stængerne af granrafter, så flag stang kostede kun 5 kr.

Om anden gang flagene var i brug fortæller Laura: „Det var i 1940, efter at tyskerne var kommet ind i landet. De kunne se flagene fra landevejen, så de kom ind for at spørge, om det var en demonstration, men blev dog beroliget, da de hørte, det var i anledning af et sølvbryllup, og de lod flagene hænge i fred.”

Der var et godt sammenhold i kolonien. I nogle år holdt man fælles høstfester i Laura og Jens Frederiks lade, og skikken med flagalleen er stadig i brug.

Nej, jeg forstår mig ikke på storpolitik, min hjerne rummer bedre de enkle og de nære ting. Jeg lever hellere med i det, der sker her rundt omkring, så godt som det kan lade sig gøre fra min stol nær kakkellovnen. Desværre kan jeg ikke mere holde ud til ret meget, men er da glad for at have et temmelig godt syn og hænder, der nok kan sy, hækle og strikke - ting man kan gøre uden at tænke så meget på det. Så imens kan tankerne gå på langfart, og derved gøre dagligdagen mere levende og spændende. Læse gode bøger holder jeg også meget af, men ikke så meget det nye og moderne, hellere gamle romaner, de siger mig mere end de alt for nye, hvad vel er meget naturligt for min alder.

Svogerslev lokalhistoriske forening

Nu tror jeg ikke jeg har flere ting at fortælle, jeg er ved at være bange for at det er blandet lidt for meget sammen. Der kan være meget mere, jeg har lyst at skrive om, men så tænker jeg: jamen er der nogen, der bryder sig om at høre om det, fordi jeg har følt, det var spændende at opleve. Jeg kan nu engang ikke holde mig uden for det, der foregår. Det er sådan, at når man ikke kan virke mere på grund af manglende kræfter, så må man være aktiv på den måde, man kan. Jeg tænker nok, at de unge mener, vi har oplevet så meget, at vi kan nøjes med minderne, men det føler jeg altså bare ikke.

Bemærkninger fra Svend Aage Jensen:

Bemærkning 1: Det kan ikke have været i 1940 der blev installeret VC. Jeg er født i 1940, og jeg husker det gamle lokum helt op til jeg var 10-13 år.

Bemærkning 2: Husmandsskolen blev brugt af tyskerne under 2. Verdenskrig som deres lokale hovedkvarter, og blev derfor bombet af englænderne sidst i krigen. Som ved Shellhuset i København, gik det også her ud over de omliggende huse. Så det var kun resterne af skolen der blev fjernet, i dag er der en (minde)park. Skolen blev genopbygget 2-3 km. længere vestpå, og kom til at hedde Nordisk Landboskole. Restauranten der omtales var nogle selskabslokaler der lå i nærheden, men havde ikke noget med Husmandsskolen at gøre.